

بررسی میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران

یاسمن علی اصفهانی^۱

زهرا دیانتهی دیلمی^۲

فاطمه صراف^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۱

چکیده

با توجه به اهمیت اشراف پژوهشگران به روش‌شناسی پژوهش، جهت انجام پژوهش‌های بدیع و اثرگذار، پژوهش حاضر به دنبال بررسی میزان آشنایی دانشجویان دکتری با روش‌شناسی تحقیق در حسابداری است. این مقاله از نوع توصیفی پیمایشی و از حیث هدف از نوع کاربردی است. در راستای انجام این پژوهش، پرسشنامه‌ای ۶۰ سؤالی در سال ۱۳۹۹ در خصوص میزان آشنایی ۱۷۸ دانشجویان دکتری حسابداری ورودی ۱۳۹۶ دانشگاه‌های دولتی، آزاد و پردیس با روش‌شناسی استفاده شده است. روش نمونه‌گیری در مرحله اول به صورت نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای است که تعداد نمونه در هر طبقه (شامل سه طبقه دولتی، آزاد و پردیس) را مشخص می‌کند و در وهله دوم پرسشنامه با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای با رعایت نسبت‌ها در دانشگاه‌های انتخاب شده بین دانشجویان دکتری توزیع شده است. برای انجام این پژوهش از آزمون میانگین تک نمونه‌ای و آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی شفه استفاده شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که میزان شناخت دانشجویان دکتری حسابداری از روش‌شناسی پژوهش در سطح ضعیف و غیر مطلوبی می‌باشد و میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری دانشگاه‌های دولتی نسبت به دانشگاه آزاد و پردیس بیشتر است. یافته‌های این پژوهش لزوم تقویت بنیه پژوهشی دانشجویان حسابداری و توجه هرچه بیشتر به درس روش تحقیق در این رشته را مبین می‌سازد.

واژه‌های کلیدی: روش‌شناسی پژوهش، حسابداری، دانشجویان دکتری.

۱- گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. yasesfahani@gmail.com

۲- گروه حسابداری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. نویسنده مسئول. dianati@khu.ac.ir

۳- گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. aznyobe@yahoo.com

۱- مقدمه

آموزش و نیز پژوهش، به عنوان مهمترین رسالت دانشگاه در جهان معاصر، در آموزش مؤثر، دانشجویان و تولید دانش متبلور می‌شوند (وریجکن^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). اهمیت پژوهش، بدان جهت است که آن را موتور محرکه ملت‌ها می‌دانند.

باید توجه داشت که عوامل اقتصادی و محیطی بر توسعه حسابداری و تحقیقات آن مؤثر هستند (علیخانی و همکاران، ۱۴۰۰) و متقابلاً حسابداری و تحقیقات آن نیز بر رشد اقتصادی تأثیرگذار هستند (اقدام مزرعه و همکاران، ۱۳۹۸). بر اساس برآورد یونسکو در مقابل کشورهای پیشرفته که مبلغ ۴۳۴/۲۶۵ میلیارد دلار برای فعالیت‌های مطالعاتی و تحقیقاتی هزینه کرده‌اند، کشورهای درحال توسعه مبلغ ۱۸/۳۲۵ میلیارد دلار و ایران به عنوان یکی از این کشورها تنها مبلغ ۰/۲۲ میلیارد دلار صرف این مهم کرده است. این در حالی است که حدود ۳ درصد بودجه دانشگاه‌ها به امور پژوهشی اختصاص می‌یابد که به علت کمبود بودجه، فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها با مشکلات فراوان و کمبود امکانات و تجهیزات مواجه است (سلیمانی، ۱۳۹۲).

هرچند در برخی کشورها مانند هند به دلیل کمبود منابع مالی و نیروی انسانی متخصص، به برنامه درسی آموزش روش تحقیق اهمیت زیادی نمی‌دهند (گوپتا و کاسولکار، ۲۰۱۴)، اما در بسیاری از کشورها، تعداد تحقیقات انجام شده طی دو سال اخیر و توجه به امر پژوهش و آموزش روش تحقیق روندی صعودی داشته است (براون^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین تعداد مؤسسات ارائه‌دهنده دوره‌هایی آموزشی "روش تحقیق" در جهان در حال افزایش است؛ اما بررسی وضعیت پژوهش حسابداری در ایران، شواهد خوبی را ارائه نمی‌دهد. اکثر پژوهش‌های داخلی حسابداری به نوعی وام‌دار مقالات و پایان‌نامه‌های کشورهای دیگر هستند و نهایت نوآوری آن‌ها، افزودن به ادبیات پژوهش‌های فارسی است. در چنین نوشتارهایی، بدون اینکه حتی مفهوم‌سازی جدیدی صورت گرفته باشد، صرفاً به دنباله‌روی از مقالات خارجی و به تعبیری- ایرانیزه کردن تحقیقات خارجی اکتفا شده است. از این رو تحقیقات حسابداری در ایران نتوانسته پاسخی کامل و بدون نقص به مسائل مطرح شده در حسابداری ارائه دهد و یا حتی تئوری و نظریه جدیدی در حسابداری ارائه دهند (دیپانتی و شاهینی، ۱۳۹۲).

آنچه در پژوهش‌های حسابداری به آن پرداخته می‌شود، در اکثر اوقات، چیزی بیش از تحلیل همبستگی فرضیه‌ها نیست (شفیع پور و دادگر، ۱۳۹۱). حتی بررسی روش‌شناسی ۲۶۳ مقاله داخلی و ۱۵۷ مقاله خارجی نشان می‌دهد که پژوهش‌های داخلی اغلب فاقد نوآوری بوده و از تنوع چندان بر خوردار نمی‌باشند و همچنین تنوع در بخش‌های مختلف روش‌شناسی مقالات خارجی (نظیر روش‌های تبیینی، اکتشافی، کیفی، تجربی، طولی، غیر موردی، تاریخی، قوم‌نگاری، علی، تحلیل محتوا و میدانی) بسیار بیشتر از مقالات داخلی است (دیپانتی و بردبار، ۱۳۹۲).

¹ Vereijken

² Brown

تحلیل و آسیب‌شناسی پژوهش‌های حسابداری در ایران که توسط گرد و همکاران در سال ۱۳۹۷ انجام شده نیز نشان می‌دهد بخش‌های مربوط به بیان مسئله، پرسش‌های پژوهش، اصالت موضوع، هدف مقاله، روش پژوهش و جامعه پژوهش در مقالات حسابداری در ایران دارای وضعیت متوسطی بوده و بخش‌های مربوط به پیشینه پژوهش، مقدمه، محدودیت پژوهش، ابزار پژوهش، پیوست‌ها، کلیدواژه‌ها و پیشنهادها در مقالات حسابداری در ایران در وضعیت مناسبی قرار ندارد و به عنوان دیگر می‌توان گفت این معیارها آسیب‌های پژوهش‌های حسابداری در ایران هستند. در همین راستا، بنی مهد و همکاران (۱۳۹۵) هم ضمن بررسی چندین مقاله به‌عنوان نمونه، اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری در ایران را به پنج دسته تقسیم‌بندی نموده‌اند که عبارتند از: ۱- اشتباهات مربوط به اندازه‌گیری متغیرها، ۲- اشتباهات به کارگیری مدل رگرسیون، ۳- عدم اجرای آزمون‌های اولیه در تحلیل داده‌های تابلویی، ۴- اشتباهات مربوط به انتخاب روش پژوهش و ۵- اشتباهات مربوط به محتوا و نگارش مقاله می‌باشند.

باسو (۲۰۱۲) در مقاله خود با عنوان " چگونه محققان حسابداری می‌توانند نوآورانه‌تر عمل کنند؟" برای اینکه محققان حسابداری به سمت حل مسائل اساسی حسابداری هدایت شوند پیشنهادات مختلفی داده است که یکی از آن‌ها، برگزاری جلسات سالانه انجمن‌های حسابداری با سخنرانی‌های محققان مشهور دیگر رشته‌ها است؛ زیرا این تعاملات اگر بطور اثربخش صورت گیرد قطعاً موجبات هم‌افزایی دانش و پژوهش را فراهم می‌آورد؛ اما بررسی و تحلیل ۳۰۷۶ مقاله منتشر شده به‌وسیله ۱۴ نشریه علمی پژوهشی حسابداری، توسط مهدوی و سرمدی نیا (۱۳۹۷) نشان می‌دهد که متأسفانه پژوهشگران رشته حسابداری مشارکت بسیاری ناچیزی با پژوهشگران سایر رشته‌ها دارند و بهره‌گیری محدودی از سایر علوم و رشته‌های دانشگاهی دارند. همچنین باید توجه داشت که فرهنگ هر کشوری از عوامل تأثیرگذار بر ارزش حسابداری است (جبارزاده و همکاران، ۱۳۹۴) و بررسی آمار موجود در سایت سایمگو^۱ نیز نشان می‌دهد که در طی ۲۲ سال (از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰) تنها ۱۸۲ مقاله در حوزه حسابداری توسط ایرانیان در مجلات بین‌المللی منتشر شده است که رقم بسیار پایینی است. به نحوی که ایران با این تعداد مقاله در بین ۱۵۲ کشور جهان در رتبه ۵۰ در خاورمیانه در رتبه هفتم قرار دارد. البته اگر بجای تعداد مقالات، از معیار کیفی میزان ارجاعات (H Index) جهت ارزیابی رتبه ایران استفاده کرد، رتبه ایران به ۶۱ تنزل می‌یابد. این آمار و شواهد نیز حاکی از ضعف تحقیقاتی محققان رشته حسابداری در ایران است.

موضوع ضعف در روش تحقیق در ایران، صرفاً مختص رشته حسابداری نیست. نتایج تحقیق لطف آبادی و همکاران (۱۳۸۶) نشانگر این است که در دانشگاه‌های بزرگ کشور، دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی به جوانب گوناگون روش‌شناسی پژوهش تسلط ندارند و آشنایی نسبتاً پایینی با همه انواع پژوهش‌ها (از کمی گرفته تا کیفی و ترکیبی و از پژوهش‌های نظریه‌پردازی و بنیادی گرفته تا پژوهش‌های

^۱ <https://www.scimagojr.com/>

کاربردی) بین دانشجویان وجود دارد. نتایج تحقیق صابری (۱۳۹۴) نیز نشان می‌دهد سرفصل‌های درس روش تحقیق در رشته ادبیات فارسی به روز نمی‌باشد و موضوعات و بسیاری از مطالب درسی آن غیر ضروری، حاشیه‌ای و غیر کاربردی است و دانشجویان بعد از اتمام ترم توانایی کامل برای نوشتن پایان‌نامه خود را ندارند. نتایج تحقیقات خارجی هم کمابیش مبین عدم آشنایی دانشجویان با مبحث روش‌شناسی پژوهش است. به عنوان مثال نتایج پژوهش صورت گرفته توسط هاردوی و استرود^۱ (۲۰۱۴) با عنوان "استفاده از دیدگاه دانشجویان برای افزایش دانش روش‌شناسی تحقیق، بهبود نگرش آن‌ها نسبت به تحقیق و ارتقا مهارت‌های حرفه‌ای" نشان‌دهنده این است که دانشجویان به دلیل ماهیت گسترده و انتزاعی مطالب درس روش تحقیق، معمولاً با احساس خوبی به سمت درس روش تحقیق در دانشگاه‌ها نمی‌روند و آشنایی کامل و مطلوبی با روش‌شناسی تحقیق ندارند.

از دیدگاه مدرسین و صاحب‌نظران رشته حسابداری در ایران، یکی از مشکلات و موانع پژوهش در رشته حسابداری، "عدم آشنایی کامل با روش تحقیق" است که در کنار مشغله‌های کاری در دانشگاه و خارج از دانشگاه، عدم حمایت‌های مالی، فقدان عامل‌های انگیزشی، فقدان دسترسی به اطلاعات و نشریات تخصصی حسابداری، عدم آشنایی به زبان انگلیسی و عدم توانایی جستجو در سایت‌های اینترنتی علمی به ضعف پژوهش‌های حسابداری در ایران منجر شده است (سرچمی و همکاران، ۱۳۹۳).

بر اساس مطالب پیش گفته، به نظر می‌رسد یکی از دلایل ضعف تحقیقات حسابداری در ایران، می‌تواند عدم اشراف کامل محققان این رشته با روش‌شناسی تحقیق باشد. لذا با توجه به این که تاکنون در داخل کشور به موضوع آشنایی با روش‌شناسی پژوهش در رشته حسابداری نپرداخته است، این پژوهش درصدد است تا به صورت پیمایشی، به بررسی میزان آشنایی دانشجویان دکتری با مبحث روش‌شناسی تحقیق بپردازد.

۲- مبانی نظری

پژوهش^۲ اساس دانش و یادگیری علمی را تشکیل می‌دهد. کلمه "تحقیق" از لغت فرانسوی "recherche" به معنای "جستجو کردن" گرفته شده است (جامونا و پریا^۳، ۲۰۱۴). پژوهش، متشکل از یک سری فعالیت‌های هدفمند و منظم برای تصمیم‌گیری در مورد یک مسئله است. پژوهش در یک تعریف می‌تواند راه رسیدن به حقیقت باشد (کانروی^۴ و همکاران، ۲۰۱۸، لاسی^۵ و همکاران، ۲۰۱۸).

¹ Hardway & Stroud

² Research

³ Jamuna & Priya

⁴ Conroy

⁵ Lacey

پژوهش یک جستجوی منطقی و منظم برای یافتن اطلاعات مفید و جدید در مورد یک موضوع خاص است. پژوهش بررسی برای یافتن راه‌حل مشکلات علمی و اجتماعی از طریق تجزیه و تحلیل عینی و سیستماتیک است. (گاندر^۱، ۲۰۱۲).

یکی از مهم‌ترین زیربناهای پژوهش در همه نظام‌های علمی استاندارد، رعایت اصول و قواعد "روش‌شناسی" در پژوهش است و رعایت این استانداردها شامل تمام مراحل انجام یک تحقیق است (چیلدرس^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). پس اولین گام در انجام یک پژوهش آشنایی با "روش‌شناسی" پژوهش است. واژه **روش** که ریشه یونانی دارد به معنی "در جستجوی مقصود" است. **روش پژوهش**، در اصطلاح به مجموعه‌ای از تدابیر، فنون و ابزارها اطلاق می‌شود که برای نیل به هدف هر پژوهش، مورد استفاده قرار می‌گیرد. لذا روش‌شناسی را می‌توان "شناخت و بررسی کارآمدی‌ها و ناکارآمدی‌های روش‌های گوناگون" تعریف کرد؛ به عبارت دیگر، راهبردهای استفاده از روش‌های گوناگون گردآوری داده‌ها همراه با حفظ حد مطلوب اعتبار و پایایی را روش‌شناسی پژوهش گویند (دیانتی دیلمی، ۱۳۹۴).

به عبارت دیگر، "روش‌شناسی"، یک استراتژی کلی پژوهش است که نحوه انجام پژوهش‌ها را مشخص می‌کند، روش‌شناسی سیستمی از مفروضات فلسفی است که شکل زیر بنایی سؤالات پژوهش را شکل می‌دهد و اساس انتخاب روش‌های پژوهش را در برمی‌گیرد. روش‌شناسی پژوهش بخش مهمی از پایان‌نامه یا رساله است که باعث سازگاری بین ابزارها، تکنیک‌ها و فلسفه می‌شود (ملنیکوواس^۳، ۲۰۱۸). روش‌شناسی، سیستمی از اصول یا قوانین گسترده‌ای است که روش‌ها یا رویه‌های خاص را برای تفسیر یا حل مشکلات مختلف در محدوده یک رشته خاص به وجود می‌آورد. برخلاف الگوریتم، روش‌شناسی یک فرمول نیست بلکه مجموعه‌ای از رویه‌ها است (سپانی و لامانی^۴، ۲۰۱۳).

بوکلی^۵ و همکاران (۱۹۷۶) معتقدند، روش‌شناسی پژوهش، استراتژی یا فرآیند معماری است که پژوهشگر از آن به عنوان یک نقشه راه برای تعریف و حل مسئله استفاده می‌کند. برای هر پژوهشگری لازم است که برای مسئله تحقیق خود مناسب‌ترین روش‌شناسی را انتخاب کند. یک محقق علاوه بر آن که باید از روش‌های پژوهش لازم برای تحقیق خودآگاهی داشته باشد، بلکه باید با روش‌شناسی پژوهش نیز آشنایی کامل داشته باشد. به عنوان مثال یک پژوهشگر علاوه بر اینکه باید نحوه محاسبه میانگین، میانه و واریانس و غیره را برای مجموعه‌ای از داده‌ها بداند، لازم است این آگاهی را داشته باشد که (۱) مناسب‌ترین روش تحقیق برای مسئله پژوهش چیست؟ (۲) دقت اجرای روش پژوهش چه میزان است؟ (۳) کارایی آن روش تحقیق چقدر است؟ ملاحظات این موارد باعث ایجاد روش‌شناسی پژوهش می‌شود.

¹ Goundar

² Childers

³ Melnikovas

⁴ Cepani & Lamani

⁵ Buckley

به عبارتی دیگر روش‌های پژوهش به ما کمک می‌کنند تا بتوانیم به بهترین شکل ممکن مسئله پژوهش خود را حل کنیم. مطالعه روش‌های پژوهش، آموزش چگونگی کاربرد آن‌ها برای مسئله پژوهش را فراهم می‌کند. مطالعه روش‌شناسی پژوهش آموزش‌های لازم در زمینه انتخاب روش تحقیق، مواد، ابزارهای علمی و آموزش تکنیک‌های مربوط به مسئله انتخاب شده را به ما ارائه می‌دهد (گاندر، ۲۰۱۲).

روش‌شناسی پژوهش دارای ابعاد متعددی است که توسط صاحب‌نظران مختلف تلاش شده تا الگویی برای نشان دادن این ابعاد روش‌شناسی تحقیق ارائه شود. شاید بتوان گفت یکی از اولین این الگوها، الگوی ارائه شده توسط گابریل بیسل (۲۰۰۴) می‌باشد. او روش‌شناسی پژوهش را به شش دسته (شامل چارچوب پژوهش، جمع‌آوری داده، مدیریت داده، تحلیل داده، فناوری اطلاعات و ارتباطات، مدیریت پژوهش و کاربرد پژوهش و مهارت‌های پژوهش) طبقه‌بندی نمود؛ اما ایرادی که در این مدل وجود دارد این است که برخی از مواردی که او به عنوان روش شناخت از آن‌ها نام برده، به صورت اشتباه در قسمت روش تحلیل یافته‌ها، دسته‌بندی شده‌اند. همچنین در این مدل، روش‌شناسی پژوهش به صورت کمی و کیفی تفکیک نگردیده است. بعدها لوف و همکاران (۲۰۱۵) به توسعه جدول طبقه‌بندی روش‌شناسی پژوهش گابریل بیسل (۲۰۰۴) پرداختند و مدلی که ارائه دادند تقریباً مشابه همان مدل گابریل بیسل است با این تفاوت که قسمت تحلیل یافته‌ها را به دو بخش کمی و کیفی تقسیم‌بندی نموده‌اند و روش‌های شناخت بیشتری را در قسمت چارچوب پژوهش ارائه کرده‌اند.

ایرادی که در هر دو مدل فوق‌الذکر وجود دارد این است که تمامی موارد (شامل فلسفه پژوهش به همراه پارادایم‌های پژوهش، طول مدت زمان، روش شناخت) را به صورت یکجا در قسمت چارچوب پژوهش ذکر کرده‌اند. همچنین برخی موارد مانند هدف پژوهش، میزا ژرفا و ماهیت پژوهش را اصلاً در طبقه‌بندی‌های خود ارائه ندادند. بعلاوه بسیاری از روش‌های شناخت، جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل یافته‌ها در این دو مدل وجود ندارد و این امر باعث گمراهی پژوهشگران می‌گردد.

ساندرز و همکاران (۲۰۱۶) نیز طبقه‌بندی مشهوری در خصوص روش‌شناسی پژوهش ارائه دادند که به نام "پیاپ پژوهش" معروف است. این مدل نیز دارای اشکالاتی است مانند اینکه اولاً در طبقه‌بندی این پیاپ، روش‌شناسی پژوهش به شش لایه محدود شامل (فلسفه پژوهش، رویکرد پژوهش، استراتژی پژوهش، انتخاب پژوهش، بازه زمانی پژوهش و روش گردآوری و تحلیل داده‌ها) تقسیم‌بندی شده است و ثانیاً تعداد زیرشاخه‌های این پیاپ بسیار محدود است و موارد بسیاری که مورد استفاده پژوهشگران می‌باشد را در برنمی‌گیرد. همچنین این پیاپ فاقد لایه‌هایی مانند تفکیک لایه فلسفه از پارادایم پژوهش، ماهیت پژوهش، هدف پژوهش، میزا ژرفا، بعد زمان، تفکیک لایه جمع‌آوری اطلاعات از تحلیل یافته‌ها و روش نمونه‌گیری است.

در ایران نیز یک مدل پیاز پژوهش توسط دانایی فرد و همکاران (۱۳۸۳) ارائه شده است؛ اما این مدل تقریباً مشابه پیاز ساندرز (۲۰۱۶) است و تنها دارای هشت لایه می‌باشد. همچنین تمامی روش‌شناسی‌های پژوهش به صورت کامل در آن قید نگردیده است.

کاملترین الگویی که می‌توان گفت تاکنون در این خصوص ارائه شده، الگوی مطرح شده توسط علی اصفهانی (۱۴۰۰) است که با بررسی ۶۶۳ کتاب و مقاله به روش فراترکیب به دست آمده و مبنای معرفی ابعاد روش‌شناسی تحقیق در پژوهش حاضر قرار گرفته است. جدول ۱، ابعاد روش‌شناسی تحقیق مطرح شده در الگوی علی اصفهانی (۱۴۰۰) را نشان می‌دهد.

جدول ۱- الگوی جامع روش‌شناسی پژوهش در حسابداری

تعریف بعد و مؤلفه‌های مربوطه	نوع بعد
تعریف بعد فلسفه پژوهش: فلسفه پژوهش به مجموعه باورهای مربوط به پژوهش اشاره دارد؛ اما انتخاب فلسفه تحقیق با توجه به نوع دانش مورد تحقیق تعریف می‌شود و شامل آگاهی به پدیده‌ها می‌باشد. هر پارادایم از پنج جزء هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، ارزش‌شناسی، انسان‌شناسی و روش‌شناسی تشکیل شده است.	بعد اول: فلسفه پژوهش
اجزاء بعد اول: هستی‌شناسی-معرفت‌شناسی-ارزش‌شناسی-انسان‌شناسی-روش‌شناسی	
تعریف بعد پارادایم فکری: رویکرد انجام پژوهش، بر اساس پارادایمی است که پژوهشگر اختیار می‌کند. منظور از پارادایم، مجموعه‌ای از مفروضه و مفاهیم است که جهت فکری و پژوهشی را هدایت می‌کند	بعد دوم: پارادایم فکری
اجزاء بعد دوم: خرد گرایانه-طبیعت گرایانه-اثبات گرایی-نئالیسم انتقادی-تفسیرگرایی-فرانوگرایی-عمل گرایی-فمینیستی-پسا ساختارگرایی	
تعریف بعد ماهیت پژوهش: به معنی اینکه پژوهش برای اولین بار توسط محقق انجام شده است یا خیر	بعد سوم: ماهیت پژوهش
اجزاء بعد سوم: اصیل-مروری-مروری انتقادی-مروری ساده-مروری نظام‌مند	
تعریف بعد ماهیت پژوهش: با توجه به میزان تمرکز بر پدیده مورد نظر در پژوهش تعیین می‌گردد.	بعد چهارم: میزان ژرفا
اجزاء بعد چهارم: پهنانگر-ژرفانگر	
تعریف بعد هدف پژوهش: هر پژوهش بر اساس هدف یا مقصدی که دنبال می‌کند و اینکه چه میزان تعمیم‌پذیر است می‌تواند تعیین‌کننده نوع پژوهش از نظر هدف باشد.	بعد پنجم: هدف پژوهش
اجزاء بعد پنجم: کاربردی-بنیادی-اکتشافی-توسعه‌ای-انتقادی	
تعریف بعد ماهیت داده‌ها: پژوهش‌ها از نظر نوع داده‌ها به سه گروه کمی، کیفی و ترکیبی تقسیم می‌شوند	بعد ششم: ماهیت داده‌ها

نوع بعد	تعریف بعد و مؤلفه‌های مربوطه
	اجزاء بعد ششم: کمی-کیفی-مختلط
بعد هفتم: نوع استدلال	تعریف بعد نوع استدلال: استدلال به معنای تمسک فکر به معلومات برای کشف مجهولات در تحقیقات است
	اجزاء بعد هفتم: قیاسی-استقرایی-قیاسی استقرایی-پس کاوی-استفهامی
بعد هشتم: بعد زمان	تعریف بعد زمان: بعد زمان چارچوب زمانی پژوهش در خصوص اینکه داده‌های پژوهش مربوط به زمان گذشته، حال یا آینده است را توصیف می‌کند.
	اجزاء بعد هشتم: گذشته نگر-حال نگر-آینده نگر
بعد نهم: طول مدت زمان	تعریف بعد طول مدت زمان: افق زمانی، زمان مورد نیاز برای انجام پژوهش را توصیف می‌کند.
	اجزاء بعد نهم: مقطعی-طولانی-طولانی مقطعی
بعد دهم: روش شناخت	تعریف بعد دهم: پژوهش‌ها را چه از نظر کیفی و چه از نظر کمی به دسته‌های مختلفی تقسیم‌بندی می‌کنند و باید توجه شود در یک تحقیق، متناسب با موضوع مورد بررسی می‌توان از یک یا چند روش استفاده کرد.
	اجزاء بعد دهم: توصیفی-اقدام پژوهی (عملی)-اقدام پژوهی مشارکتی-موردی-همبستگی-پس رویدادی-پیش رویدادی-ارزشیابی-پیگیری تاریخی-تحلیلی-تجربی-شبه تجربی-تطبیقی-تصمیم‌گیری چند معیاره-توضیحی-فلسفی-پیشبینی-فرامطالعه-فراترکیب-فراروش-فراتئوری-تبارشناسی-داده کاوی-عملیاتی-گروه سنجی-پدیدارشناسی-قوم نگاری-داده بنیاد-نشانه شناسی-علم سنجی-تحلیل استنادی تحلیل استنادی عمودی-تحلیل استنادی افقی-روش کیو-هرمنوتیک-هرمنوتیک کلاسیک-هرمنوتیک مدرن-فلسفی-انتقادی-عینی-پیمایشی-روایتی-تحلیل تماتیک-دلفی-دلفی کلاسیک-دلفی عددی-دلفی تصمیم‌گیری-دلفی تاریخی-تحلیل گفتمان-آینده پژوهی
بعد یازدهم: روش جمع‌آوری اطلاعات	تعریف بعد یازدهم: یکی از مهم‌ترین بخش‌های انجام یک پژوهش جمع‌آوری اطلاعات است که در صورتی که به درستی و به شکل منظم انجام پذیرد، تجزیه و تحلیل داده‌ها سریع‌تر و با دقت بیشتر انجام می‌گیرد.
	اجزاء بعد یازدهم: مصاحبه-مصاحبه نیمه ساختاریافته-مصاحبه بدون ساختار-مصاحبه ساختاریافته-مصاحبه با گروه متمرکز-مصاحبه عمیق-مصاحبه انفرادی-مصاحبه با مطلعین گروهی-مصاحبه گروهی-مصاحبه پدیدار شناسانه-آرشیوی-آرشیوی اولیه-آرشیوی ثانویه-میدانی-مشاهده-نقشه مفهومی-پرسشنامه-پرسشنامه باز-پرسشنامه بسته-تصویربرداری-کتابخانه ای
بعد دوازدهم: روش نمونه‌گیری	تعریف بعد دوازدهم: در این روش محقق بخش کوچکی از جامعه آماری را مورد بررسی قرار می‌دهد و نتایج را به کل جامعه تعمیم می‌دهد.

تعریف بعد و مؤلفه‌های مربوطه	نوع بعد
اجزاء بعد دوازدهم: تصادفی-ساده-سیستماتیک-طبقه‌ای-خوشه‌ای-هدفمند (غیر تصادفی)-آسان-نظری-گلوله برفی-سهمیه ای-قضای	
تعریف بعد سیزدهم: واژه تحلیل در لغت به معنای "تجزیه و تحلیل" است. گاهی تجزیه و تحلیل را به اختصار همان تحلیل می‌نامند. در فرآیند تحقیق، پس از گردآوری داده‌ها، گام بعدی شامل تجزیه و تحلیل داده‌ها است	
اجزاء بعد سیزدهم: تحلیل محتوا-تحلیل متن-تحلیل از طریق انتخاب راه حل-تطبیق توصیفی-تحلیل مقایسه ای-تطبیق نقادانه-تحلیل تفسیری-تحلیل تبیینی-تحلیل با الگوی دو وجهی دال و مدلول-تحلیل با الگوی سه وجهی پیرس-شبیه سازی و مدل سازی-روش مبتنی بر روند-کد گذاری-کدگذاری باز-محوری-انتخابی-تحلیل سلسله مراتبی-تاپسیس-تحلیل مراتب فازی-تحلیل شبکه-تحلیل پوششی داده‌ها-مدل سازی ساختاری تفسیری-ماتریس SWOT-الگوی تحلیل در سطح-الگوی تحلیل فاصله گیری-شش کلاه تفکر-اسکمپر-پی پی سی-آمار توصیفی-جدول توزیع فراوانی-شاخص‌های گرایش مرکزی-شاخص‌های پراکندگی-تعیین موقعیت نسبی-روش آمار استنباطی-یک گروهی-دو گروهی-چندگروهی-تحلیل ساختار-تحلیل روابط و پیش بینی-تحلیل تفاوت-تحلیل با استفاده از جدول-تحلیل با نمودار-روش ریاضی	بعد سیزدهم: روش تحلیل

(منبع: علی اصفهانی، ۱۴۰۰)

در ادامه به بررسی پیشینه تحقیقات خارجی و داخلی در خصوص میزان آشنایی با روش‌شناسی پژوهش پرداخته می‌شود.

۳- پیشینه پژوهش

یولاح و رفیق^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی وضعیت آموزش روش‌شناسی در رشته کتابداری و اطلاعات در پاکستان پرداختند. ایشان با استفاده از مصاحبه‌های عمیق به این نتیجه رسیدند که تکیه بیش از حد به آموزش نظری، عدم حضور اساتیدی با مدرک دکتری، عدم هماهنگی و بحث در کلاس، تمرکز کمتر بر روش‌شناسی کیفی و علایق پایین دانشجویان به مباحث روش‌شناسی، از معایب اصلی آموزش روش‌شناسی در دانشگاه‌های این کشور بوده است. همچنین دانشگاه‌های خصوصی، رتبه پایین‌تری داشتند زیرا دانشجویان تحصیلات خود را به خاطر مدرک تحصیلی دنبال می‌کردند و تمرکز دانشگاه نیز بر میزان درآمد و کسب درآمد است. خواندن مقالات بیشتر، نوشتن و نشر، ثبت‌نام در برنامه‌های فوق آموزشی، یادگیری از همسالان، کسب

^۱ Ullah & Rafiq

مشاوره از متخصصان و شرکت در کارگاه‌ها، از جمله استراتژی‌های اصلی یادگیری روش تحقیق بود که توسط نویسندگان پاکستانی مطرح شد.

براون و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان "فرا تحلیل ادبیات موجود در زمینه آموزش روش‌های تحقیق: یافته‌ها از تجزیه و تحلیل اولیه" به بررسی مجلات در خصوص آموزش روش تحقیق طی ۳۰ سال اخیر پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که در خصوص آموزش روش تحقیق در مقالات رشته علوم سیاسی مطالعات اندکی موجود است.

راس و کالکامیز^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان "تأملاتی در خصوص عدم موفقیت آموزش روش‌شناسی تحقیق" به بررسی عوامل عدم موفقیت در تدریس روش‌شناسی تحقیق پرداختند. طبق نتایج تحقیق آن‌ها، فراهم آوردن فرصت بیشتر برای دانشجویان برای حضور در کارگاه‌های آموزشی و ارائه گزارش عدم موفقیت دانشجویان در امور پژوهشی آن‌ها باعث افزایش آموزش روش‌شناسی تحقیق می‌گردد.

گورنگ و استوا^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی ملی مفاهیم مهم آموزش و یادگیری و دیدگاه‌های دانشکده و دانشجو" به بررسی نگرش اساتید و دانشجویان نسبت به روش‌های تحقیق در رشته روان‌شناسی پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد بین نگرش و دانش روش تحقیق ارتباط معنی‌داری وجود دارد و الزام دانشجویان توسط اساتید برای نوشتن مقاله باعث افزایش یادگیری دانشجویان می‌گردد.

لاول^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان "ترویج تحقیقات اصلی، طراحی دوره برای ایجاد تحقیقات با کیفیت در مقطع کارشناسی رشته علوم سیاسی" به بررسی تحقیقات در مقطع کارشناسی دانشجویان رشته علوم سیاسی پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد انعطاف‌پذیری و چالش‌برانگیز بودن برنامه آموزش روش تحقیق در دانشگاه باعث موفقیت در امر پژوهش بین دانشجویان می‌گردد.

کامبس^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان "درک مفهومی: چگونه می‌توان یادگیری دانشجویان و حفظ آن‌ها در دوره‌های روش تحقیق را بهبود بخشید؟" به بررسی مکانیسم‌هایی برای افزایش یادگیری دانشجویان پرداخت. نتایج تحقیق او نشان داد افزایش توانایی اساتید در تشخیص باورهای غلط دانشجویان در خصوص روش تحقیق، بهبود بحث‌های کلاسی و کمک به افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به روش تحقیق باعث افزایش یادگیری دانشجویان نسبت به روش تحقیق می‌گردد.

هفرین و هامیلتون^۵ (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان "ترویج تجزیه و تحلیل مبتنی بر تحقیق و پدیدارشناسی" کمبود وقت و مشغله زیاد را به عنوان موانع انجام پژوهش یافتند.

¹ Ross & Call Cummings

² Gurung & Stoa

³ Lovell

⁴ Combes

⁵ Hefferon, K., & Hamilton

مانسون^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان " پیشرفت دانشجویان در پروژه‌های تحقیقاتی گروهی و تأثیرات آن بر یادگیری فردی" به بررسی پیشرفت ۲۵۷ دانشجو در پروژه‌های تحقیقاتی گروهی پرداخت. نتایج تحقیق او نشان داد پروژه‌های تحقیقاتی گروهی، آموزش مؤثرتری برای دوره‌های روش تحقیق جامعه‌شناسی در مقطع کارشناسی دارد.

کومار و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان " دانش و آگاهی در مورد روش‌شناسی تحقیق در بین محققان دندانپزشکی در منطقه تلانگانا، هند" به بررسی میزان آشنایی دندان‌پزشکان با روش‌شناسی پژوهش پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود که محققان دندانپزشکی آشنایی زیادی با روش‌شناسی پژوهش ندارند و باید در زمینه‌های مختلف روش‌شناسی تحقیق مانند نوع مطالعه، تعیین متغیر و نوع تحلیل آماری آموزش ببینند تا بتوانند از آن‌ها برای پژوهش‌هایشان استفاده کنند.

لوپز (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان " روش تحقیق و روش‌شناسی تحقیق در جهت ایجاد دانش در حسابداری" به بررسی ایجاد دانش جدید در حسابداری از طریق روش تحقیق و روش‌شناسی تحقیق پرداخت. نتایج پژوهش او نشان داد که تحقیقات حسابداری مالی و مدیریت به ترتیب باعث افزایش استفاده از روش اثبات گرایانه و تفسیر گرایانه می‌شوند.

هاردوی و استرود (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "استفاده از انتخاب دانشجو برای افزایش دانش دانشجویان در مورد روش‌شناسی تحقیق، بهبود نگرش آن‌ها نسبت به روش‌شناسی تحقیق و ارتقا مهارت‌های حرفه‌ای" به بررسی راهکارهای افزایش انگیزه و بهبود نگرش دانشجویان نسبت به درس روش‌شناسی تحقیق پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که دانشجویان به دلیل ماهیت گسترده و انتزاعی مطالب درس روش‌شناسی، معمولاً با احساس خوبی به سمت درس روش تحقیق در دانشگاه‌ها نمی‌روند و آشنایی کامل و مطلوبی با روش‌شناسی تحقیق ندارند و یادگیری فعالانه دانشجویان در درس روش تحقیق باعث افزایش انگیزه ذاتی آن‌ها شده و کمک به درک آن‌ها از درس روش تحقیق می‌کند.

شوستاک و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان "تدریس روش تحقیق در کارشناسی و کارشناسی ارشد، از طریق ابتکار دپارتمانی دارای چند سال سابقه" به بررسی ادغام آموزش دروس روش تحقیق در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که برگزاری سمینار روش‌های تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی، آموزش روش‌های تحقیق در سمینارهای مشترک دانشجویان تحصیلات تکمیلی و کارشناسی و ادغام دانشجویان تحصیلات دوره کارشناسی در دوره روش‌های تحقیق در دوره کارشناسی ارشد به تدریس بهتر روش تحقیق کمک می‌کند.

هوول و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهشی تحت عنوان "آموزش روش‌های تحقیق به دانشجویان فارغ‌التحصیل در بهداشت عمومی" به بررسی روشی مؤثر برای آموزش طراحی تحقیق به دانشجویان تحصیلات تکمیلی

¹ Monson

بهداشت عمومی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که روش تدریس، ارزیابی مکرر رفتار دانشجویان، بازخورد فردی باعث افزایش صلاحیت فردی در دانشجویان می‌شود.

مابروک و پیترز^۱ (۲۰۰۰) در پژوهشی تحت عنوان "دیدگاه‌های دانشجویان در مورد تجربیات تحقیقاتی در رشته‌های کارشناسی شیمی و زیست‌شناسی" به بررسی دیدگاه دانشجویان پیرامون تجربه پژوهشی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که ۹۸ درصد از دانشجویان بیان داشتند که می‌توانند تجربه پژوهشی خود را به دیگران ارائه دهند و آشنایی با روش‌شناسی بر کیفیت تحقیق اثر دارد.

محبوبی راد و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی موانع تحقیقات از دیدگاه دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۹۸: یک گزارش کوتاه" به تعیین موانع انجام تحقیقات از دیدگاه دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان انجام پرداختند. نتایج این مطالعه آن‌ها نشان داد که افزایش آگاهی دانشجویان از روش تحقیق، ارتباط مناسب مسئولین با دانشجویان و افزایش مشوق‌های مادی و معنوی در جهت کاهش موانع تحقیقات ضروری است.

کاییدی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان "برنامه درسی روش تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی: واکاوی رویکردهای دانشگاه‌های برتر جهان به طراحی، اجرا و ارزیابی" به مطالعه عناصر برنامه درسی روش تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی رشته علوم تربیتی در دانشگاه‌های معتبر جهان پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد در مباحث روش تحقیق کمی، شناسایی مسئله پژوهش، انواع روش‌های تحقیق کمی، ابزار اندازه‌گیری و گردآوری و تحلیل داده‌ها و در مباحث مربوط به روش تحقیق کیفی تحلیل داده‌های کیفی و انواع روش‌های تحقیق کیفی حائز اهمیت بیشتری است.

احمدی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی میزان اضطراب پژوهش و شناسایی عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی ایران" به بررسی میزان اضطراب پژوهش و عوامل مرتبط با آن در میان دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۷ پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که میانگین اضطراب پژوهش دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی ایران فراتر از حد متوسط است و عواملی همچون مهارت استفاده از اینترنت و رایانه، میزان استفاده از کتابخانه و تسلط بر زبان انگلیسی تأثیر کاهنده‌ای بر میزان اضطراب پژوهش آنان دارد و عامل "احساس قرار گرفتن در فضای رقابتی" باعث افزایش اضطراب پژوهش در دانشجویان می‌شود.

بنی مهد و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی تحت عنوان "اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری"، اشتباهات را به پنج دسته تقسیم‌بندی نمودند که شامل (۱) اشتباهات مربوط به اندازه‌گیری متغیرها، (۲) اشتباهات به کارگیری مدل رگرسیون، (۳) عدم اجرای آزمون‌های اولیه در تحلیل داده‌های تابلویی، (۴) اشتباهات مربوط به انتخاب روش پژوهش و (۵) اشتباهات مربوط به محتوا و نگارش مقاله می‌باشند.

^۱ Mabrouk, P.A. & Peters

صابری (۱۳۹۴) با عنوان "آسیب‌شناسی درس مرجع شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی" به بررسی درس روش تحقیق در ادبیات فارسی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که سرفصل‌های درس روش تحقیق به روز نمی‌باشد و موضوعات و بسیاری از مطالب درسی آن غیر ضروری، حاشیه‌ای و غیر کاربردی است و دانشجویان بعد از اتمام ترم توانایی کامل برای نوشتن پایان‌نامه خود را ندارند.

بدری (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان "واکاوی و نقد روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری در ایران با رویکرد تحلیلی-تطبیقی" به واکاوی و آسیب‌شناسی روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری دانشگاهی ایران با ارائه ده محور چالشی در خصوص تحقیقات تجربی (اثباتی) در ایران پرداخته است که عبارتند از: (۱) غیر ضروری بودن فرضیه‌سازی در بسیاری از تحقیقات تجربی، (۲) نادرست بودن کاربرد واژه نمونه‌گیری در تحقیقات تجربی (زیرا در بسیاری از تحقیقات تجربی، نمونه‌گیری به معنای آماری آن انجام نمی‌شود)، (۳) غیر ضروری بودن معرفی نوع تحقیق در متون پژوهشی دانشگاهی به گونه‌ای که امروزه در ایران مطرح می‌شود، (۴) نادرست بودن و عاریتی بودن ساختار طرح‌های تحقیق (پروپوزال‌های دانشگاهی)، (۵) غیر ضروری بودن ارائه پیشنهادات برای استفاده‌کنندگان تحقیقات تجربی (به دلیل اینکه اغلب معایب آن از محاسن آن بیشتر است)، (۶) عدم وجود نظام کارآمد برای کنترل کیفیت پژوهش‌های تولیدی، (۷) پر حجم بودن مقاله‌ها و پایان‌نامه‌ها، (۸) نزدیک بودن روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی در حوزه‌های مالی و حسابداری، (۹) مورد بی‌توجهی قرار گرفتن تحقیقات غیر اثباتی و (۱۰) روشن نبودن مفهوم نوآوری در تحقیقات تجربی و کمک به مرزهای دانش می‌باشند.

سرجمی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی مشکلات و موانع تحقیق در رشته حسابداری از دیدگاه مدرسین حسابداری: مورد مطالعه واحدهای منطقه ۷ دانشگاه آزاد" به بررسی مشکلات درس روش تحقیق در رشته حسابداری پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان می‌دهد از دیدگاه مدرسین و صاحب‌نظران رشته حسابداری به ترتیب (۱) مشغله‌های آن‌ها در دانشگاه و خارج از دانشگاه، (۲) عدم حمایت‌های مالی، فقدان عامل‌های انگیزشی، (۳) فقدان اطلاعات و نشریات تخصصی حسابداری و (۴) عدم آشنایی کامل روش تحقیق، زبان انگلیسی و (۵) عدم توانایی جستجو در سایت‌های اینترنتی علمی به عنوان مشکلات و موانع تحقیق در رشته حسابداری به شمار می‌آید.

شاه ولی و کرمی (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی الگوی متعالی آموزش روش تحقیق برای توسعه پایدار با روش ترکیبی" به مطالعه و ارائه الگوی متناسب آموزش روش تحقیق پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که در هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی و روش‌شناسی آموزش روش تحقیق به محققان نارسایی‌هایی وجود دارد و رعایت ۱۴ ویژگی در آموزش روش تحقیق شامل استفاده از پرسشگری به جای مصاحبه‌گری، تکیه بر واقعیت زیستی، داشتن نگاه عینی و ذهنی، تعهد همزمان به نظر و عمل، سه‌زمانه بودن پژوهش، داشتن رویکرد فرا رشته‌ای، فرا رفتن از استنباط مبتنی بر مشاهدات، گذر از محاسبه نتایج به تحلیل، ارائه راهکارها با تأکید بر گفتمان، سازگاری ابزارها و شیوه‌های جمع‌آوری داده‌ها با شرایط سیاسی،

فرهنگی و اقتصادی، اقتضایی بودن دانش، بوم‌گرایی در دانش و فن، توانایی در ترسیم روابط اجتماعی و کل‌نگر بودن برای تحقق توسعه پایدار امری ضروری است.

سلیمانی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان " بررسی عوامل اجتماعی- اقتصادی مؤثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم) "، یکی از چالش‌های پژوهش در بین دانشجویان را آشنایی با روش‌شناسی پژوهش عنوان کرد.

باغومیان و رحیمی باغی (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان " موانع پیشرفت آموزش حسابداری در ایران " به بررسی موانع پیشرفت آموزش در حسابداری پرداختند. نتایج پژوهش صورت گرفته توسط آن‌ها نشان می‌دهد که نظام آموزشی حسابداری در ایران از نارسایی‌های بنیادی برخوردار است و امکان پرورش استعدادها و تربیت افراد متخصص در این حوزه وجود ندارد. یافته‌های پژوهش آن‌ها حاکی از این است که تسلط ناکافی استادان و دانشجویان رشته حسابداری به زبان انگلیسی و فناوری اطلاعات، مهم‌ترین عاملی بوده که به عنوان مانع پیشرفت آموزش حسابداری به شمار آمده است.

لطف آبادی و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی آموزش روش‌شناسی پژوهش در روان‌شناسی و علوم تربیتی در ایران " به بررسی آموزش روش‌شناسی در روان‌شناسی پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان‌گر این است که در دانشگاه‌های بزرگ کشور، دانشجویان به جوانب گوناگون روش‌شناسی پژوهش تسلط ندارند و آشنایی نسبتاً پایینی با همه انواع پژوهش‌ها (از کمی گرفته تا کیفی و ترکیبی و از پژوهش‌های نظریه‌پردازی و بنیادی گرفته تا پژوهش‌های کاربردی) بین دانشجویان وجود دارد. مطالعات خارجی و داخلی پیشین نشانگر این است که تاکنون پژوهشی در خصوص میزان آشنایی محققان دانشجویان دکتری با روش‌شناسی پژوهش در حسابداری صورت نگرفته است، در نتیجه پژوهش حاضر از این لحاظ دارای ارزش افزوده علمی است و می‌تواند خلأ تحقیقاتی در این زمینه را پوشش دهد.

۴- فرضیه پژوهش

نتایج تحقیقات پیشین نظیر دیان‌تی دیلمی (۱۳۹۹) و دیان‌تی دیلمی و بردبار (۱۳۹۲) نشان می‌دهند که اغلب پژوهش‌های داخلی از طریق مبنا قرار دادن یک پژوهش خارجی صورت گرفته است. همین امر باعث می‌شود که پژوهش‌های حسابداری در داخل کشور از تنوع کمی برخوردار باشند و مقالات حسابداری مجلات معتبر داخلی اغلب دارای نوآوری بین‌المللی نمی‌باشند. لذا حدس زده می‌شود که دانشجویان حسابداری دانش لازم در خصوص روش‌شناسی تحقیق را ندارند، بنابراین فرضیه تحقیق این به صورت ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه: میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران در حد مطلوبی نیست.

۵- روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع توصیفی و از حیث هدف، تحقیقی کاربردی است. از طرفی نوع ماهیت داده‌ها در این تحقیق برای آزمون فرضیه از نوع کمی می‌باشد. متغیر این تحقیق نیز پارامتر "میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران" می‌باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات جهت آزمون فرضیه پژوهش از پرسشنامه ۶۰ سؤالی پنج‌گزینه‌ای با یک پاسخ صحیح بوده است، استفاده گردیده است. این سؤالات بدین نحو هستند که هر سؤال تعریف یک روش پژوهش از سطوح سیزده‌گانه مندرج در جدول ۱ را به صورت تستی از دانشجو می‌پرسد و از ایشان خواسته می‌شود تا تعریف صحیح را از بین ۵ گزینه موجود انتخاب کند. ضریب همسانی درونی طبق جدول ۲ این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۸۴/۶۹ به دست آمد؛ که مبین پایایی مناسب پرسشنامه مذکور است.

جدول ۲- پایایی ابزار تحقیق

ردیف	متغیر	آلفا
۱	بعد اول: فلسفه پژوهش	۰/۸۲
۲	بعد دوم: رویکرد انجام پژوهش	۰/۸۹
۳	بعد سوم: ماهیت پژوهش	۰/۸۱
۴	بعد چهارم: میزان ژرفا	۰/۹۲
۵	بعد پنجم: هدف پژوهش	۰/۸۲
۶	بعد ششم: ماهیت داده‌ها	۰/۷۹
۷	بعد هفتم: نوع استدلال	۰/۸۸
۸	بعد هشتم: بعد زمان	۰/۸۱
۹	بعد نهم: طول مدت زمان	۰/۸۳
۱۰	بعد دهم: روش شناخت	۰/۸۴
۱۱	بعد یازدهم: روش جمع‌آوری اطلاعات	۰/۸۹
۱۲	بعد دوازدهم: روش نمونه‌گیری	۰/۸۵
۱۳	بعد سیزدهم: روش تحلیل	۰/۸۶
۱۴	کل	۸۴/۶۹

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان دکتری حسابداری ورودی سال ۱۳۹۶ است که طبق دفترچه راهنمای انتخاب رشته‌های تحصیلی آزمون ورودی دکتری سازمان سنجش و دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۹۶ شامل ۶۶ نفر روزانه، ۲۳ نفر پردیس خودگردان و ۲۴۳ نفر دانشگاه آزاد اسلامی، جمعاً ۳۳۲ نفر است.

حجم نمونه در این بخش بر اساس فرمول کوکران و با خطای ۵ درصد معادل ۱۷۸ نفر است. روش نمونه‌گیری در مرحله اول به صورت نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای است که تعداد نمونه در هر طبقه (شامل سه طبقه دولتی، آزاد و پردیس) را مشخص می‌کند و در وهله دوم پرسشنامه با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای با رعایت نسبت‌ها در دانشگاه‌های انتخاب شده بین دانشجویان دکتری توزیع شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد. در آمار استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS با توجه به نتایج آزمون‌های کولموگروف - اسمیرنوف مبنی بر نرمال بودن توزیع داده‌ها، از آزمون تی تست تک نمونه‌ای، تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی شفه استفاده شده است (دیویس و پیکار^۱، ۲۰۲۱، ص ۳۳۶). با توجه به اینکه تعداد سؤالات پرسشنامه این پژوهش ۶۰ و هر سؤال ۱ نمره دارد لذا میانگین امتیاز سؤالات ۳۰ می‌باشد. از این رو منظور از حد مطلوب در فرضیه پژوهش این است که دانشجویان دکتری بیشتر از ۳۰ سؤال در پرسشنامه را درست پاسخ داده باشند؛ بنابراین، فرض آماری تحقیق به صورت ذیل است:

H_0 : میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران در حد مطلوبی نیست. ($\mu \leq 30$) ادعا

H_1 : میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران در حد مطلوبی است. ($\mu > 30$)

۶- یافته‌های پژوهش

جدول ۳ آماره‌های مربوط به نتیجه‌ای که دانشجویان بطور کل از آزمون ۶۰ سؤالی کسب نموده‌اند و همچنین توصیف این نتایج به تفکیک دانشگاه‌ها را ارائه می‌دهد.

جدول ۳- توصیف نتیجه کل دانشجویان به تفکیک نوع دانشگاه

نوع	تعداد سؤال	تعداد پاسخ‌دهنده	امتیاز شاخص	میانگین متوسط	امتیاز کسب شده	درصد موفقیت	وضعیت
دولتی	۶۰	۳۵	۲۱۰۰	۸۴۰ تا ۱۲۶۰	۹۳۶	۴۴/۵۷	متوسط
آزاد		۱۳۱	۷۸۶۰	۳۱۴۴ تا ۴۷۱۶	۲۸۱۲	۳۵/۷۷	ضعیف
پردیس		۱۲	۷۲۰	۲۸۸ تا ۴۳۲	۲۲۷	۳۱/۵۲	ضعیف
درصد موفقیت کل دانشجویان							
۳۷/۲۸							

منبع: یافته‌های پژوهشگر

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، درصد موفقیت کل دانشجویان بدون در نظر گرفتن نوع دانشگاه آن‌ها ۳۷/۲۸ درصد می‌باشد. این میزان درصد، موفقیت را ضعیف نشان می‌دهد چراکه کمتر از حد متوسط یعنی

¹Davis & Pecar

۵۰ درصد پاسخ‌های صحیح می‌باشد. این نتایج به این معناست که میزان آشنایی دانشجویان نسبت به ابعاد روش‌شناسی در حد مطلوب نمی‌باشد.

اطلاعات فوق نشان می‌دهد که دانشجویان دانشگاه دولتی عملکرد بهتری در آزمون داشته و میانگین امتیاز کسب‌شده آن‌ها در حد متوسط قرار گرفته است. با توجه به درصد موفقیت، دانشجویان دانشگاه‌های دولتی نشان دادند که با ابعاد روش‌شناسی به میزان ۴۴/۵۷ درصد آشنایی دارند (در حد متوسط) و دانشجویان دانشگاه‌های آزاد و پردیس به ترتیب با ۳۵/۷۷ درصد و ۳۱/۵۲ درصد در اولویت دوم و سوم قرار گرفته‌اند (آشنایی در حد ضعیف).

در جدول ۴ شاخص‌های مربوط به آمار توصیفی برای نمونه مورد بررسی شامل میانگین و انحراف استاندارد برای متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش آورده شده است.

جدول ۴- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
فلسفه پژوهش	۱/۱۴	۰/۹۸
رویکرد انجام پژوهش	۱/۳۶	۱/۰۲
ماهیت پژوهش	۰/۵۹	۰/۸۹
میزان ژرفا	۲/۲۱۴	۰/۸۶
هدف پژوهش	۲/۱۹۸	۰/۹۲
ماهیت داده‌ها	۰/۹۴	۰/۷۸
نوع استدلال	۱/۱۴۵	۰/۸۲
بعد زمان	۲/۸۷	۰/۸۹
طول مدت زمان	۱/۵۶	۰/۹۴
روش شناخت	۲/۵۸	۰/۸۷
روش جمع‌آوری اطلاعات	۱/۶۹	۰/۸۳
روش نمونه‌گیری	۲/۸۷	۰/۹۷
روش تحلیل	۱/۶۳	۰/۸۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

به منظور بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد. با توجه به اینکه در جامعه‌های با توابع نرمال، روش‌های پارامتریک و در جامعه‌های با توابع غیر نرمال، روش‌های ناپارامتریک به کار گرفته می‌شود، لذا در ابتدا نرمال یا غیر نرمال بودن داده‌ها مشخص می‌شود و سپس فرضیه‌های تحقیق

مورد بررسی قرار می‌گیرند. بدین منظور از آزمون کولموگروف اسمیرنف (KS) استفاده شده است. توجه به جدول ۵ آزمون کولموگروف اسمیرنف نشان می‌دهد که مقدار سطح معنی‌داری برای همه متغیرها پایین‌تر از ۰/۰۵ است و توزیع داده‌ها نرمال است؛ بنابراین برای آزمون فرضیه پژوهش از آزمون تی تک متغیره استفاده می‌شود.

جدول ۵- آزمون کولموگروف اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرها	KS	سطح معنی‌داری
فلسفه پژوهش	۰/۹۵۷	۰/۱۵۶
رویکرد انجام پژوهش	۰/۸۵۹	۰/۲۳۵
ماهیت پژوهش	۰/۷۵۴	۰/۳۴۶
میزان ژرفا	۰/۸۵۴	۰/۲۳۹
هدف پژوهش	۰/۶۸۹	۰/۴۵۲
ماهیت داده‌ها	۰/۷۵۲	۰/۳۴۴
نوع استدلال	۰/۸۲۴	۰/۲۴۷
بعد زمان	۰/۷۳۶	۰/۳۵۶
طول مدت زمان	۰/۸۶۴	۰/۲۱۴
روش شناخت	۰/۸۵۹	۰/۲۶۵
روش جمع‌آوری اطلاعات	۰/۸۷۴	۰/۲۶۳
روش نمونه‌گیری	۰/۹۶۵	۰/۱۷۴
روش تحلیل	۰/۷۲۸	۰/۳۵۱

منبع: یافته‌های پژوهشگر

متغیر مورد بررسی در آزمون تی تک متغیره در این پژوهش، میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق می‌باشد که تفاوت آن با میانگین مورد ادعا مورد آزمون قرار می‌گیرد. از آنجا که تعداد سؤالات پرسشنامه ۶۰ سؤال می‌باشد، فرض شده است که دانشجویان فارغ از هر نوع دانشگاهی توانسته‌اند در حد متوسط به سؤالات پاسخ دهند. میانگین مورد ادعا مساوی با ۳۰ می‌باشد.

جدول ۶- آزمون معناداری تفاوت میانگین کل دانشجویان با میانگین مورد ادعا

تعداد	میانگین	مقدار T	درجه آزادی (df)	معناداری (sig)
۱۷۸	۲۲/۳۳۱۵	-۲۲/۷۴۵	۱۷۷	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول ۶ نتایج مربوط به آزمون معناداری نتیجه کل دانشجویان را با میانگین مورد ادعا مورد بررسی قرار داده است. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، نتیجه آزمون معنادار می‌باشد و با توجه به سطح معناداری به دست آمده ($\text{sig}=0.000$) که کمتر از ۵ صدم می‌باشد، می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان این ادعا را پذیرفت که بین میانگین امتیاز کسب‌شده توسط دانشجویان در خصوص آشنایی با روش‌شناسی پژوهش با میانگین مورد ادعا، تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به میانگین‌ها می‌توان این نتیجه را گرفت که شناخت دانشجویان از روش‌شناسی پژوهش، در سطح ضعیف می‌باشد چرا که میانگین نمره کسب‌شده توسط آن‌ها (۲۲/۳۳) کمتر از میانگین مورد ادعا در فرضیه (۳۰) می‌باشد. به عبارتی می‌توان نتیجه گرفت که فرض صفر (H_0) که بیان می‌دارد میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران در حد مطلوبی نیست (ادعا) در سطح خطای ۵ صدم و با ۹۵ درصد اطمینان پذیرفته می‌شود و فرض یک (H_1) که بیان می‌دارد میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری با روش‌شناسی تحقیق در ایران در حد مطلوبی است، رد می‌شود. در جدول ۷ نتایج مربوط به آزمون معناداری تفاوت بین میانگین نمره کل کسب‌شده توسط دانشجویان با استفاده از آزمون ANOVA به تفکیک دانشگاه‌های دولتی، آزاد و پردیس نشان داده شده است که با توجه به سطح معناداری به دست آمده ($\text{sig}=0.000$) که کمتر از ۵ صدم می‌باشد، می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان این ادعا را پذیرفت که بین میانگین امتیاز کسب‌شده توسط دانشجویان در خصوص آشنایی با روش‌شناسی پژوهش با توجه به نوع دانشگاه تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۷- آزمون معناداری تفاوت میانگین امتیاز آشنایی دانشجویان دانشگاه‌ها با روش‌شناسی پژوهش

شرح	مجموعه مجزورات (Sum Of Square)	df	میانگین مجزورات (Mean Square)	F	معناداری (Sig)
بین گروهی	۹۹۹/۲۴۶	۲	۴۵۹/۶۲۳	۳۰/۲۱۳	۰/۰۰۰
درون گروهی	۲۶۶۲/۱۹۸	۱۷۵	۱۵/۲۱۳		
کل	۳۵۸۱/۴۴۴	۱۷۷			

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در جدول ۷، کل تغییرات به دو مؤلفه تغییرات بین گروهی و درون گروهی تقسیم شده است. تغییرات بین گروهی در این آزمون نشانگر تغییرپذیری میانگین گروه‌ها (دانشگاه‌های دولتی، آزاد و پردیس) از میانگین کل است و تغییرات درون گروهی میزان تغییرپذیری نمرات تک‌تک پاسخگویان از میانگین گروه خودش را نشان می‌دهد؛ اما از آنجایی که معنی‌دار شدن نسبت F نشان نمی‌دهد که اختلاف بین کدام جفت از میانگین‌ها معنی‌دار است به منظور پی بردن به کیفیت این تفاوت‌ها ما از آزمون‌های مقایسه‌های چندگانه تعقیبی نیز استفاده شده است. نتایج مربوط به آزمون تعقیبی شف (Scheffe) در جدول ۸ آمده است.

همانطور که داده‌های جدول ۸ نشان می‌دهد، بین میانگین آزمون در خصوص شناخت روش‌شناسی پژوهش دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و دانشگاه‌های آزاد و پردیس تفاوت وجود دارد. سطح معنی‌داری ($\text{sig}=0.000$) برای هر دو دانشگاه کمتر از ۵ صدم می‌باشد و می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان این ادعا را پذیرفت که بین میانگین امتیاز کسب‌شده توسط دانشجویان دانشگاه‌های دولتی در خصوص روش‌شناسی پژوهش با دانشگاه‌های آزاد و پردیس تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به مقادیر بیشتر میانگین به دست آمده توسط دانشجویان دانشگاه‌های دولتی نسبت به دانشگاه‌های آزاد و پردیس، می‌توان نتیجه گرفت میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری دانشگاه‌های دولتی بیشتر از دانشگاه‌های آزاد و پردیس می‌باشد.

جدول ۸- آزمون تعقیبی شفه

معنی‌داری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین	دانشگاه‌ها	
۰/۰۰۰	۰/۷۴۲۱۴	۵/۲۷۷۲۱	آزاد	دولتی
۰/۰۰۰	۱/۳۰۴۷۴	۷/۷۸۲۶۱۹	پردیس	
۰/۰۰۰	۰/۷۴۲۱۴	-۵/۲۷۷۲۱	دولتی	آزاد
۰/۰۹۹	۱/۱۷۶۳۷	۲/۵۴۸۹۸	پردیس	
۰/۰۰۰	۱/۳۰۴۷۴	-۷/۸۲۶۱۹	دولتی	پردیس
۰/۰۹۹	۱/۱۷۶۳۷	-۲/۵۴۸۹۸	آزاد	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در جدول ۹ نیز امتیازات کسب‌شده دانشجویان در هر سه گروه دانشگاهی در خصوص ابعاد روش‌شناسی به تفکیک گزارش شده است. بر این اساس، میزان آشنایی دانشجویان دکتر حسابداری دانشگاه‌های دولتی از شناخت بهتری برخوردار هستند و در ابعاد فلسفه پژوهش، ماهیت تحقیق، میزان ژرفا، هدف پژوهش، ماهیت داده‌ها، بعد زمان، طول مدت زمان، روش شناخت، روش نمونه‌گیری و روش تحلیل در حد متوسط و قابل قبولی قرار دارند، اما دانشجویان دکتری حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی و پردیس از وضعیت نامطلوبی از لحاظ آشنایی با روش‌شناسی پژوهش برخوردار هستند.

جدول ۹- میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری

ابعاد	نوع	تعداد سؤال	تعداد پاسخ‌دهنده	امتیاز شاخص	امتیاز میانگین متوسط	امتیاز کسب‌شده	درصد موفقیت	آزمون تی	سطح معنی‌داری	وضعیت	
فلسفه پژوهش	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۷۰ تا ۱۰۵	۸۱	۴۶/۲۸	۱/۹۹	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۶۵۵	۲۶۲ تا ۳۹۳	۲۵۲	۳۸/۴۷	۰/۵۶	۰/۴۸	ضعیف
	پردیس			۱۲	۶۰	۲۴ تا ۳۶	۱۸	۳۰	۰/۸۷	۰/۳۴	ضعیف
رویکرد انجام پژوهش	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۷۰ تا ۱۰۵	۳۶	۲۰/۵۷	۱/۰۶	۰/۲۵	ضعیف	
	آزاد			۱۳۱	۶۵۵	۲۶۲ تا ۳۹۳	۲۱۸	۳۳/۲۸	۰/۹۶	۰/۲۹	ضعیف
	پردیس			۱۲	۶۰	۲۴ تا ۳۶	۱۹	۳۱/۶۶	۰/۸۵	۰/۳۶	ضعیف
ماهیت تحقیق	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۷۰ تا ۱۰۵	۸۱	۴۶/۲۸	۲/۰۶	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۶۵۵	۲۶۲ تا ۳۹۳	۱۸۱	۲۷/۶۳	۰/۸۲	۰/۲۹	ضعیف
	پردیس			۱۲	۶۰	۲۴ تا ۳۶	۱۵	۲۵	۰/۷۹	۰/۳۱	ضعیف
میزان ژرفا	دولتی	۲	۳۵	۵۰	۲۰ تا ۳۰	۲۹	۵۸	۲/۰۰	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۲۶۲	۱۰۴/۸ تا ۱۵۷/۲	۷۷	۲۹/۳۸	۰/۵۳	۰/۵۷	ضعیف
	پردیس			۱۲	۲۴	۹/۳ تا ۱۴/۱	۶	۲۵	۰/۹۳	۰/۱۶	ضعیف
هدف پژوهش	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۷۰ تا ۱۰۵	۷۱	۴۰/۵۷	۲/۲۵	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۶۵۵	۲۶۲ تا ۳۹۳	۱۷۲	۲۶/۲۵	۰/۶۹	۰/۳۵	ضعیف
	پردیس			۱۲	۶۰	۲۴ تا ۳۶	۱۴	۲۳/۳۳	۰/۸۵	۰/۲۷	ضعیف
ماهیت داده‌ها	دولتی	۲	۳۵	۵۰	۲۰ تا ۳۰	۳۰	۶۰	۲/۱۵	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۲۶۲	۱۰۴/۸ تا ۱۵۷/۲	۸۹	۳۳/۹۶	۰/۸۲	۰/۲۴	ضعیف
	پردیس			۱۲	۲۴	۹/۳ تا ۱۴/۱	۷	۲۹/۱۶	۰/۹۳	۰/۱۹	ضعیف
نوع استدلال	دولتی	۳	۳۵	۱۰۵	۴۲ تا ۶۳	۳۷	۳۵/۲۳	۱/۲۶	۰/۱۵	ضعیف	
	آزاد			۱۳۱	۳۹۳	۱۵۷/۲ تا ۲۳۵/۸	۱۰۷	۲۷/۲۲	۱/۷۵	۰/۰۹	ضعیف
	پردیس			۱۲	۳۶	۱۴/۴ تا ۲۱/۶	۱۱	۳۰/۵۵	۰/۸۲	۰/۱۳	ضعیف
بعد زمان	دولتی	۱	۳۵	۳۵	۱۴ تا ۲۱	۱۷	۴۸/۵۷	۱/۹۹	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۱۳۱	۵۲/۴ تا ۷۸/۶	۵۵	۴۱/۹۸	۲/۲۳	۰/۰۵	متوسط
	پردیس			۱۲	۱۲	۴/۸ تا ۷/۲	۶	۵۰	۲/۴۹	۰/۰۵	متوسط
طول مدت زمان	دولتی	۲	۳۵	۵۰	۲۰ تا ۳۰	۳۵	۷۰	۳/۸۰	۰/۰۱	قوی	
	آزاد			۱۳۱	۲۶۲	۱۰۴/۸ تا ۱۵۷/۲	۸۴	۳۲/۰۶	۰/۹۶	۰/۱۳	ضعیف
	پردیس			۱۲	۲۴	۹/۳ تا ۱۴/۱	۷	۲۹/۱۶	۰/۸۱	۰/۲۴	ضعیف
روش شناخت	دولتی	۱۰	۳۵	۳۵۰	۱۴۰ تا ۲۱۰	۱۵۱	۴۳/۱۴	۲/۳۶	۰/۰۵	متوسط	
	آزاد			۱۳۱	۱۳۱۰	۵۲۴ تا ۷۸۶	۴۴۵	۳۳/۹۶	۰/۸۲	۰/۱۹	ضعیف
	پردیس			۱۲	۱۲۰	۴۸ تا ۷۲	۳۸	۳۱/۶۶	۰/۹۳	۰/۱۲	ضعیف

ابعاد	نوع	تعداد سؤال	تعداد پاسخ‌دهنده	امتیاز شاخص	امتیاز میانگین متوسط	امتیاز کسب‌شده	درصد موفقیت	آزمون تی	سطح معنی‌داری	وضعیت
روش جمع‌آوری اطلاعات	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۱۰۵ تا ۷۰	۷۳	۴۱/۷۱	۲/۴۷	۰/۰۵	متوسط
	آزاد			۶۵۵	۳۹۳ تا ۲۶۲	۲۳۰	۳۵/۱۱	۰/۸۳	۰/۲۳	ضعیف
	پردیس			۶۰	۲۶ تا ۲۴	۱۹	۳۱/۶۶	۰/۹۰	۰/۱۱	ضعیف
روش نمونه‌گیری	دولتی	۵	۳۵	۱۷۵	۱۰۵ تا ۷۰	۸۶	۴۹/۱۴	۲/۵۲	۰/۰۵	متوسط
	آزاد			۶۵۵	۳۹۳ تا ۲۶۲	۲۹۰	۴۴/۲۷	۲/۰۹	۰/۰۵	متوسط
	پردیس			۶۰	۲۶ تا ۲۴	۲۰	۳۳/۳۳	۰/۷۹	۰/۲۴	ضعیف
روش تحلیل	دولتی	۱۰	۳۵	۳۵۰	۲۱۰ تا ۱۴۰	۱۸۲	۵۲	۲/۴۲	۰/۰۵	متوسط
	آزاد			۱۳۱۰	۷۸۶ تا ۵۲۴	۶۱۲	۴۶/۷۱	۲/۳۷	۰/۰۵	متوسط
	پردیس			۱۲۰	۷۲ تا ۴۸	۴۷	۳۹/۱۶	۰/۹۳	۰/۱۸	ضعیف

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۷- بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق، برای تولید دانش حیاتی است و روش‌شناسی جزء اصلی اجرای ایده‌های تحقیق است. لذا پژوهشگران حسابداری نه تنها از نظر تئوریک باید روش پژوهش را بشناسند بلکه باید در مورد استفاده از چندین روش پژوهش به صورت آگاهانه تصمیم‌گیری نمایند. با توجه به نقض‌هایی که در پژوهش‌های ایرانی وجود دارد و اثرگذاری پایین اکثر این تحقیقات، در تحقیق حاضر میزان آشنایی دانشجویان دکتری حسابداری که انتظار می‌رود محققان و اساتید فعلی و آینده این رشته باشند با روش‌شناسی تحقیق در ایران مورد بررسی قرار گرفته است. متأسفانه یافته‌های این تحقیق مؤید شناخت اندک دانشجویان دکتری حسابداری از روش‌شناسی پژوهش است. به نحوی که دانشجویان دانشگاه‌های پردیس کمترین شناخت را در این خصوص دارند و دانشجویان دانشگاه‌های آزاد و بعد دولتی در مراحل بعد قرار دارند. این یافته‌های همسو با یافته‌های تحقیق یولاح و رفیق (۲۰۲۱) در پاکستان است که نشان دادند دانشگاه‌های خصوصی، رتبه پایین‌تری در خصوص وضعیت آموزش روش‌شناسی پژوهش دارند.

از سوی دیگر نتایج پژوهش همراستا با نتایج تحقیق کومار و همکاران (۲۰۱۶) با عنوان "دانش و آگاهی در مورد روش‌شناسی تحقیق در بین محققان دندانپزشکی در منطقه تالانگانا، هند"، هاردوی و استرود (۲۰۱۴) با عنوان "استفاده از انتخاب دانشجو برای افزایش دانش دانشجویان در مورد روش‌شناسی تحقیق، بهبود نگرش آن‌ها نسبت به روش‌شناسی تحقیق و ارتقا مهارت‌های حرفه‌ای"، دیانتی دیلمی (۱۳۹۹) با عنوان "الگوی عوامل مؤثر بر بالندگی حسابداری در ایران"، کاییدی و همکاران (۱۳۹۹) با عنوان "برنامه درسی روش تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی: واکاوی رویکردهای دانشگاه‌های برتر جهان به طراحی، اجرا و ارزیابی"، بنی مهد و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان "اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری"، صابری (۱۳۹۴) با عنوان "آسیب‌شناسی درس مرجع‌شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی"، سرچمی و همکاران (۱۳۹۳) با عنوان

" بررسی مشکلات و موانع تحقیق در رشته حسابداری از دیدگاه مدرسین حسابداری: مورد مطالعه واحدهای منطقه ۷ دانشگاه آزاد"، بدری (۱۳۹۳) با عنوان "واکاوی و نقد روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری در ایران با رویکرد تحلیلی-تطبیقی"، باغومیان و رحیمی باغی (۱۳۹۰) تحت عنوان "موانع پیشرفت آموزش حسابداری در ایران" و لطف آبادی و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی آموزش روش‌شناسی پژوهش در روان‌شناسی و علوم تربیتی در ایران" باست که مبین عدم آشنایی کافی پژوهشگران با روش‌شناسی پژوهش و عدم آموزش مناسب درس روش‌شناسی تحقیق در کل جهان و ایران هستند که این خود باعث اضطراب پژوهشی بین محققان می‌شود.

از آنجا که انتخاب یک روش‌شناسی متناسب با موضوع پژوهش، برای پژوهش‌های حسابداری چالش‌های پیش روی علم را هر چقدر هم که پیچیده باشند، می‌تواند برآورده سازد و آن‌ها را مرتفع نماید و این باعث عمیق تر شدن رویکرد مطالعاتی، تقویت پژوهش‌های حسابداری و رسیدن به دستاوردهای بالاتر گردد و منجر به باعث افزایش اعتبار و کیفیت پژوهش‌ها در حسابداری و رسیدن به آرمان‌ها در جامعه پژوهشی خواهد شد. لذا پیشنهاد می‌شود اساتید درس روش تحقیق با افزایش دانش خود در زمینه روش پژوهش و روش‌شناسی و نیز به‌روزرسانی مطالب درسی خود در مورد سرفصل‌های جدید روش‌شناسی تحقیق در حسابداری، دانشجویان را با ابعاد مختلف روش‌شناسی تحقیق آشنا سازند.

همچنین پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های عملی و سمینارهای آموزشی (با تخصیص بودجه مناسب) جهت تقویت و به‌روزرسانی دانش اساتید دانشگاه‌ها در زمینه مباحث روش پژوهش و روش‌شناسی آن همگام با پیشرفت‌های جهانی برگزار گردد. قطعاً دعوت از اساتید سایر رشته‌ها نظیر جامعه‌شناسی و ... نیز می‌تواند تأثیر بسزایی در هم‌افزایی دانش در این خصوص داشته باشد.

لازم به ذکر است که هم‌اکنون در سرفصل برنامه درسی مقطع کارشناسی رشته‌های حسابداری، حسابداری و حسابداری دولتی مصوب وزارت علوم، درس روش تحقیق به‌عنوان یک درس اختیاری در نظر گرفته شده است و لذا بسیاری از دانشگاه‌ها ترجیح می‌دهند این درس را ارائه ندهند. این امر باعث می‌شود دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های مذکور به دلیل عدم آشنایی قابل قبول با مباحث روش‌شناسی پژوهش و شیوه انجام تحقیق، عملاً به برون سپاری پایان‌نامه‌های خود به مراکز تجاری خارج از دانشگاه و یا ارائه پایان‌نامه‌های ضعیف با دانش‌افزایی جهانی پایین و اکثراً مبتنی بر مقالات خارجی بپردازند. لذا نتایج این تحقیق می‌تواند به تدوین‌کنندگان سرفصل و برنامه‌های آموزشی کمک کند تا در برنامه‌های موجود بازنگری کنند و درس روش تحقیق را که ستون زیربنای پایان‌نامه نویسی و پژوهش در تحصیلات تکمیلی است حتماً از لیست دروس اختیاری خارج و به لیست دروس پایه اضافه نماید.

فهرست منابع

- ۱) احمدی، مریم، ابوالفضل طاهری، امید یوسفیان زاده، حسنا سلمانی و زهرا سیفی، (۱۳۹۸)، "بررسی میزان اضطراب پژوهش و شناسایی عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دکتری تخصصی دانشگاه علوم پزشکی ایران"، اطلاع‌رسانی پزشکی نوین، ۵(۲)، صص ۲۱-۳۰.
- ۲) اقدام مزرعه، یعقوب، هاشم نیکو مرام، فریدون رهنمای رودپشتی و بهمن بنی مهد، (۱۳۹۸)، "آزادی‌های مدنی و توسعه حسابداری"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۱(۴۳)، صص ۲۷-۴۷.
- ۳) ایمانی، سعیده، لیلا معصومی و محمد رضا امیری، (۱۳۹۷)، "اضطراب پژوهش و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی همدان"، پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۱۰(۴)، صص ۱۲-۲۲.
- ۴) باغومیان، رافیک و علی باغی، (۱۳۹۰)، "موانع پیشرفت آموزش حسابداری در ایران"، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۹(۳۲)، صص ۴۹-۷۲.
- ۵) بدری، احمد، (۱۳۹۳)، "واکاوی و نقد روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری در ایران"، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۴(۲)، صص ۹۹-۱۲۷.
- ۶) بنی مهد، بهمن، مهدی عربی و شیوا حسن پور، (۱۳۹۵)، "اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری"، دانش حسابداری مالی، ۳(۱)، صص ۲۱-۴۵.
- ۷) دانایی فرد، حسن، مهدی الوانی و عادل آذر، (۱۳۸۳)، "روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع"، چ ۱، تهران: انتشارات صفار-اشراقی.
- ۸) دیانتي دیلمی، زهرا، (۱۳۹۹)، "الگوی عوامل مؤثر بر بالندگی حسابداری در ایران"، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹(۳۶)، صص ۳۲۳-۳۵۸.
- ۹) دیانتي دیلمی، زهرا، (۱۳۹۴)، "روش پژوهش در حسابداری: راهنمای عملی برای نگارش پایان‌نامه و مقاله"، چاپ ۱، تهران: نشر عدالت نوین.
- ۱۰) دیانتي دیلمی، زهرا و مهلا شاهینی، (۱۳۹۱)، "غفلت از تئوری حسابداری: مقایسه تطبیقی مقالات حسابداری در مجلات معتبر داخل و خارج از ایران"، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۰(۳۸)، صص ۱۱۹-۱۴۱.
- ۱۱) دیانتي دیلمی، زهرا و راضیه بردبار، (۱۳۹۲)، "مطالعه تطبیقی روش‌شناسی مقالات حسابداری در مجلات معتبر داخل و خارج از ایران"، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۲(۷)، صص ۱-۱۴.
- ۱۲) جبار زاده، سعید، هاجر روشنی و سبيله خدایاری، (۱۳۹۴)، "رابطه بین عناصر فرهنگی و عدم تقارن اطلاعاتی در گزارشگری مالی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۷(۲۷)، صص ۱۲۵-۱۴۲.

- ۱۳) سرچمی، محمد، محمد ابوجعفری و طاهره رضوی، (۱۳۹۴)، "بررسی مشکلات و موانع تحقیق در رشته حسابداری از دیدگاه مدرسین حسابداری: مورد مطالعه واحدهای منطقه ۷ دانشگاه آزاد"، سومین کنفرانس ملی حسابداری و مدیریت.
- ۱۴) سلیمانی، روح اله، (۱۳۹۲)، "بررسی عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر گرایش دانشجویان به پژوهش (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم)"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم.
- ۱۵) شاه ولی، منصور و شبیر کرمی، (۱۳۹۳)، "بررسی الگوی متعالی آموزش روش تحقیق برای توسعه پایدار با روش ترکیبی"، روش‌شناسی علوم انسانی، ۲۰(۷۹)، صص ۲۷-۴۶.
- ۱۶) صابری، طیبه، (۱۳۹۴)، "آسیب‌شناسی درس مرجع‌شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی"، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، ۳۶، صص ۲۸-۴۷.
- ۱۷) کابیدی، اعظم، احمدرضا نصر اصفهانی، فریدون شریفیان و سعید موسوی پور، (۱۳۹۹)، "برنامه درسی روش تحقیق در دوره تحصیلات تکمیلی: واکاوی رویکردهای دانشگاه‌های برتر جهان به طراحی، اجرا و ارزیابی، مطالعات اندازمگیری و ارزشیابی آموزشی، ۱۰(۳۲)، صص ۴۳-۸۳.
- ۱۸) گرد، عزیز، سیدحسام وقفی، مهناز آهنگری و سیده سعیده هاشمی، (۱۳۹۷)، "تحلیل و آسیب‌شناسی پژوهش‌های حسابداری بر مبنای رویکرد تصمیم‌گیری چند معیاره"، دانش حسابداری مالی، ۵(۳)، صص ۱۱۷-۱۳۴.
- ۱۹) لطف آبادی، حسین، وحیده نوروزی و نرگس حسینی، (۱۳۸۶)، "بررسی آموزش روش‌شناسی پژوهش در روان‌شناسی و علوم تربیتی در ایران"، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۲۱(۲)، صص ۱۰۹-۱۴۰.
- ۲۰) علی اصفهانی، یاسمن، (۱۴۰۰)، "ارائه الگوی جامع روش‌شناسی تحقیق در حسابداری به روش فراترکیب"، پایان‌نامه دکتری، به راهنمایی سرکار خانم دکتر زهرا دیانتی دیلمی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.
- ۲۱) علیخانی، راضیه، مهرداد گلیجانی، رضا فلاح و مهدی مران جوری، (۱۴۰۰)، "طراحی مدل فراترکیب عوامل مؤثر بر توسعه حسابداری"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳(۵۰)، صص ۲۰۷-۲۲۸.
- ۲۲) مهدوی، غلامحسین و عبدالمجید سرمدی نیا، (۱۳۹۷)، "بررسی میزان تعامل رشته حسابداری با سایر علوم و رشته‌های دانشگاهی از بُعد پژوهشی"، دانش حسابداری مالی، ۵(۳)، صص ۴۴.
- ۲۳) محبوبی راد، محمود، محمد مبینی لطف آباد، حسن خدادادی، لیلی مازار و محسن رضائیان، (۱۴۰۰)، "بررسی موانع تحقیقات از دیدگاه دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۹۸: یک گزارش کوتاه"، مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۲۰(۴)، صص ۴۷۷-۴۸۴.
- 24) Brown, M., Smith, B., & Thies, C. (2020), "A Meta-Analysis of Extant Literature on Teaching Research Methods: Preliminary Analysis Findings", *Political Science Education and Profession*.

- 25) Buckley, J. W., Buckley, M. H., & Chiang, H. F. (1976), "Research Methodology and Business Decisions", Canada: National Association of Accountants.
- 26) Busu, S. (2012), "How Can Accounting Researchs Become More Innovative?", *Accounting Horizons*, 26(4), PP. 851-870
- 27) Cepani, L., & Lamani, D. (2013), "Development of the Accounting Research Methods in Albania", *Studies in Business & Economics*, 8(3), PP. 32-40.
- 28) Childers, C., Hartman, K., Hiler, J., & Andzulis, M. (2020), "Client Projects: Student Attitudes, Learning Outcomes, and Project Evaluations", *Journal of Education for Business*, 95(4), PP. 207-215.
- 29) Combes, N.J. (2019), "Targeting Conceptual Understanding: How to Improve Learning and Course Retention in Research Methods Courses", *Journal of Political Science Education*, 15(3), PP. 281-298,
- 30) Conroy, M. B., Shaffiey, S., Jones, S., Hackam, D. J., Sowa, G., Winger, D. G., & Levine, A. S. (2018), "Scholarly Research Projects Benefit medical Students' Research Productivity and Residency Choice: Outcomes from the University of Pittsburgh School of Medicine", *Academic Medicine*, 93(11), PP. 1727-1731.
- 31) Davis, G., Pecar, B. (2021), "Statistics for Business Students a Guide to Using Excel & IBM SPSS Statistics", Kindle Edition.
- 32) Freng, S., Webber, D., Blatter, J., Wing, A., & Scott, W. D. (2011), "The Role of Statistics and Research Methods in the Academic Success of Psychology Majors: Do Performance and Enrollment Timing Matter?", *Teaching of Psychology*, 38, PP. 83-88.
- 33) Gabriele beissel, D. (2004), "A Typology of Research Methods Within the Social Sciences", NCRM Working Paper.
- 34) Goundar, S. (2012), "Research Methodology & Methods", Victoria university of Wellington.
- 35) Gupta, M., & Kasulkar, A. (2014), "Awareness of Research among Dental Students in Central India", *J Evol Med Dent Sci*, 3(25), PP. 6923-6927.
- 36) Gurung, R. A., & Stoa, R. (2020), "A National Survey of Teaching and Learning Research Methods Important Concepts and Faculty and Student Perspectives", *Teaching of Psychology*, 47(2), PP. 111-120.
- 37) Hardway, Ch., & Stroud, M. (2014), "Using Student Choice to Increase Students' Knowledge of Research Methodology, Improve Their Attitudes Toward Research, and Promote Acquisition of Professional Skills", *International Journal of Teaching and Learning in Higher*, 26 (3), PP. 381-392.
- 38) Hefferon, K., & Hamilton, E. (2018), "Promoting Research-based & Phenomenological Analysis", *The Psychologist*, PP. 34-41.
- 39) Hovell, M. F., Adams, M. A., & Semb, G. (2008), "Teaching Research Methods to Graduate Students in Public Health", *Public Health Reports*, 123, PP. 248-254.
- 40) Iqbal, A & Glenney, A.M. (2002), "General Dental Practitioners' Knowledge of and Attitudes towards Evidence based Practice", *Br Dent J*, 193(10), PP. 587-591.
- 41) Jamuna, R & Priya, M. (2014), "Knowledge, Attitude and Practice on Medical Research: The Perspective of Medical Students", *Biosci Biotechnol Research Asia*, 11 (1), PP. 115-119.
- 42) Kumar, Vijay Kumar., Pacha, V. B., & Naishadham, Y. (2016), "The Knowledge and Awareness on Research Methodology among Dentists in Telangana Region, India", *Journal of Indian Association Of public health dentistry*, 14(1), PP. 69-74.
- 43) Lacey, C., Scodras, S., Ardron, J., Sellan, R., Garbaczewska, M., O'Brien, K. K., & Salbach, N. M. (2018), "Retrospective Review of Student Research Projects in a Canadian Master of Science in Physical Therapy Programme and the Perceived Impact on Advisors' Research Capacity, Education, Clinical Practice, Knowledge Translation, and Health Policy", *Physiotherapy Canada*, 70(2), PP. 160-168.
- 44) Lawson, A. E., & Wollman, W. T. (2003), "Encouraging the Transition from Concrete to Formal Cognitive Functioning: An Experiment", *Journal of Research in Science Teaching*, 40, PP 33-50.

- 45) Lovell, D. (2019), "Promoting Original Research: Designing a Course to Produce Quality Undergraduate Political Science Research in the Community College Setting", *Journal of Political Science Education*, 15(3), PP. 392-398
- 46) Luff, R., Byatt, D., & Martin, D. (2015), "Review of the Typology of Research Methods within the Social Sciences", National Centre for Research Methods Report.
- 47) Melnikovas, A. (2018), "Towards an Explicit Research Methodology: Adapting Research Onion Model for Futures Studies", *Journal of Futures Studies*, 23(2), PP. 29-44.
- 48) Monson, R. (2017), "Groups that Work: Student Achievement in Group Research Projects and Effects on Individual Learning", *Teaching Sociology*, 45(3), PP. 240-251.
- 49) Nichols, L. M. (2018), "The Effect Of Teaching Methodology On Accounting Students' Perceptions Of Traits Important To Success", *Contemporary Issues in Education Research*, 11(1), PP. 9-14.
- 50) Onwuegbuzie, A. J. (2001), "Relationship between Peer Orientation and Achievement in Cooperative Learning-based Research Methodology Courses", *Journal of Educational Research*, 94, PP. 164-170.
- 51) Papanastasiou, E. (2005), "Factor Structure of the "Attitudes Toward Research" Scale", *Statistics Education Research Journal*, 4, PP. 16-26.
- 52) Rajecki, D. W., Appleby, D., Williams, C., Johnson, K., & Jeschke, M. (2005), "Statistics Can Wait: Career Plans Activity and Course Preferences of American Psychology Undergraduates", *Psychology Learning & Teaching*, 4, PP. 83-89.
- 53) Reinherz, H., Regan, J. M., & Anastas, J. W. (1982), "A research Curriculum for Future Clinicians: A Multimodel Strategy", *Journal of Education for Social Work*, 19, PP. 35-41.
- 54) Ross, K., & Call Cummings, M. (2020), "Reflections on Failure: Teaching Research Methodology", *International Journal of Research & Method in Education*, 43(5), PP. 498-511.
- 55) Ryan, B., Scapens, R. W., & Theobald, M. (2002), "Research Method and Methodology in Finance and Accounting", Academic Press Limited.
- 56) Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016), "Research Methods for Business Students". England: Pearson Education Limited
- 57) Sharp, J. A., Peters, J., & Howard, K. (2017), "The Management of a Student Research Project", Routledge.
- 58) Shostak, S., Girouard, J., Cunningham, D., & Cadge, W. (2010), "Teaching Graduate and Undergraduate Research Methods: A Multipronged Departmental Initiative", *Teaching Sociology*, 38, PP. 93-105.
- 59) Sizemore, O. J., & Lewandowski, G. W., Jr. (2009), "Learning May not Equal Liking: How a Course in Research and Statistics Changes Knowledge but not Attitudes", *Teaching of Psychology*, 36, PP. 90-95.
- 60) Turner, C. C., & Thies, C. G. (2009), "What We Mean by Scope and Methods: A Survey of Undergraduate Scope and Methods Courses", *Political Science and Politics*, 42, PP. 367-373.
- 61) Ullah, A., & Rafiq, M. (2021), "Education and Learning about Research Methodology: Views of LIS Authors in Pakistan", *Information Development*. <https://doi.org/10.1177/02666669211022022>.
- 62) Vereijken, M. W., van der Rijst, R. M., van Driel, J. H., & Dekker, F. W. (2018), "Novice Supervisors' Practices and Dilemmatic Space in Supervision of Student Research Projects", *Teaching in Higher Education*, 23(4), PP. 522-542. <https://www.scimagojr.com/countryrank.php?category=1402>

Abstract

Assessing the Familiarity of Accounting Phd Students with Research Methodology in Iran

Yasaman Aliesfahani¹
Zahra Dianati Deilami²
Fatemeh Sarraf³

Received: 11/ January /2021   Accepted: 16/ March /2022

Abstract

Due to the importance of researchers' aristocracy in research methodology, in order to conduct innovative and effective research, the present study seeks to examine the familiarity of doctoral students with research methodology in accounting. This paper is descriptive-survey and applied in terms of purpose. In order to conduct this research, a 60-item questionnaire was used in year 2020 regarding the level of familiarity of 178 PhD students in entrance year 2017 of public, Azad and Pardis universities with the methodology. The sampling method in the first stage is stratified random sampling that determines the number of samples in each floor (including three public, Azad and pardis floors) and in the second place the questionnaire using cluster sampling with respect to the ratios Distributed among PhD students in selected universities. One-sample mean test, One way analysis of variance test (ANOVA) & Scheffe test were used to conduct this research. Findings of this study show that the level of knowledge of accounting Phd students about research methodology is at a weak and undesirable level & Phd students in accounting at public universities are more familiar with research methodology than students at the Azad universities & Pardis universities. The findings of this study indicate the need to strengthen the research strength of accounting students and pay more attention to the course of research methods and aristocracy to research methodology in this field.

Keywords: Research Methodology, Accounting, Phd Students.

---

1 Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

E-mail: yasesfahani@gmail.com

2 Department of Accounting, Kharazmi university, Tehran, Iran. Corresponding Author.

E-mail: dianati@khu.ac.ir

3 Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

E-mail: aznyobe@yahoo.com